

“כטל אמרתי” – לפרשת האזינו

התורה זוכה לשלל דימויים שבכל אחד ואחד מהם ניתן למצוא זווית התבוננות שונה וחדשה עליה. הצורך בשלל הדימויים, שיפורטו להלן, מפתיע. האם לא די היה באמירה הפשוטה – קיבלנו את התורה? מתברר שכבר בימיו של משה רבינו צריך היה ל'תרגם' את המתנה הגדולה שניתנה לנו, ולתארה, ובכך להוסיף ולבאר את מידת תרומתה כדי לגרום לשומעים להבין ולהפנים מה מונח עתה בידיהם.

“יערוף כמטר לקחי, תזל כטל אמרתי”. המטר מבטא באופן ראשוני את הרוויה המגיעה לעולם היבש. הערפת המטר רומזת לכך שלעיתים המטר מטיח עצמו בקרקע ורק לעיתים הוא יורד כברכת שמים נוחה ומלטפת. במטר כזה יש משום הטפת מוסר והשמעת לקח. הטל מבשר על לחלוחית אחרת שיש בתורה, על החיות שדברי התורה משפיעים על לומדיה ושומריה.

דימוי המים – כטל וכמטר – מתגלגל בלבושים חדשים של תאור התורה גם במקומות אחרים בתנ"ך. בשיר השירים נמשלה התורה למעיין. “מעין גנים באר מים חיים ונוזלים מן לבנון” (שיר השירים; ד, טו). משל המעיין מצביע על תכונה נוספת של התורה ויכולתה לעורר את היצירתיות ולעודד את כח הנביעה של המחשבה והחכמה. התורה היא מקור השראה בלתי נדלה, עד ש“פוצו מעיינותיך חוצה” (משלי; ה) ועד שאדם הלומד תורה “נעשה כמעייין המתגבר וכנהר שאינו פוסק” (אבות; ו, א). עומקיה של התורה הם אינסופיים ועל כן ככל שהופכים בתורה כך מגיעים לפשטים מתחדשים שנובעים מתוכה. “הוי כל צמא לכו למים” אומר הנביא ישעיהו (ישעיהו; נה, א). החידוש בדימוי התורה למים מרווים הוא בכך שהצמאון הרוחני אינו זהה בדרך כלל בין בני האדם. ההבטחה למציאת הרפואה למחסור המטריד אינה תלויה בשאלה למה בדיוק האדם צמא. הדימוי של המים התפרש במסכת תענית כמתייחס לתכונה נוספת של התורה הדומה לזו של המים. תכונת היקוותם אל המקום הנמוך ביותר “מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך, אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה” (תענית ז, א). הדגש על תכונה זו של המים מתמקד לא רק בתורה אלא גם בלומדיה. ככל שהלומד עניו וצנוע כך תורתו מתברכת. המים גם מטהרים את האדם הטובל בהם כל גופו.

התורה נמשלה גם למשקים משובחים אחרים כדוגמת היין: “ושנתו ביין מסכתי” (משלי ט). במקביל, דברי חכמים נחשבים לטובים מהם כי “טובים דודיך מיין” (עבודה זרה). וכדוגמת החלב והדבש: “דבש וחלב תחת לשונך” (שיר השירים ד) וכן “מתוקים מדבש ונופת צופים” (תהילים יט). התורה נמשלה גם לשמן “לריח שמניך טובים” וגם “שמן תורק שמך” (שיר השירים א). לכל אחד מהמשקים הללו ייחוד משלו: שכרון היין ותכונת השתבחותו עם השנים, מתיקות החלב והדבש שיש בהם לתאר את תחושתו של מי שמתבסס מן התורה. צלילות השמן וזכותו, יכולתו לשמור על טהרתו בכך שאינו מתערב במשקאות אחרים, כושר הציפה שלו המצביע על עליונותו על פני שאר המשקים.

רבדיה השונים של מסירת התורה נמשלו לתבלינים: התורה למלח, המשנה לפלפלים והתלמוד לבשמים. שלושת התבלינים נצרכים לאיני הטעם והריח, אנשים פשוטים יכולים לוותר על חלק מן המיגוון (מסכת סופרים, טו, ו). אך ללא תבלין, החיים חסרי טעם והמאכל אינו משביע. אדם יכול להתנהל כל חייו חיים שהם חסרי פשר ואינם ממלאים אותו.

התורה נמשלה גם לאש “הלא כה דברי כאשר נאום ה'”, כוחה של האש בכח ההתפשטות שלה, בעוצמתה ובתכונתה לצרוף כל הבא לתוכה. היא נמשלה גם לכסף וזהב “הנחמדים מזהב ומפז רב” שוויה לא יסולא בפז ואין ערך חומרי לגנוז בתורה. היא כעין מטמון המעניק משמעות לחיינו ולכן, מביאה עמה אושר שכסף וזהב אינם יכולים להשיג.

בתהילים אנו מוצאים את הדימוי לנר "נר לרגלי דבריך ואור לנתיבותי" (תהילים קיט, קה) שהוא פיתוח מסוים של הדימויים לשמן ולאש. המשל הזה מצביע על תובנה נוספת וחדשה: התורה מסמנת את הדרך הנכונה ואף מונעת תאונות ונפילות בדרך, כשם שפנסי הרחוב מועילים להצביע על הנתיב הנכון ומאפשרים הליכה בטוחה. התורה גם משולה לסמי רפואה "רפאות תהי לשרך ושיקוי לעצמותיך" (משלי ג, ח). לכן, החש בראשו יעסוק בתורה (עירובין נד, א). התורה אינה מועילה רק לרפואת גופו של אדם אלא גם לרפואת רוחו ונפשו מתאוות, ממחשבות זרות, ובכך היא סגולה לאריכות ימים "כי אורך ימים ושנות חיים יוסיפו לך".

התורה היא גם סם החיים "עץ חיים היא למחזיקים בה" (משלי ג, יח). המשל הזה אינו מתייחס רק לחיות שמרעיפה עלינו התורה אלא גם להיותה "עץ החיים". כידוע, הקב"ה מנע מאדם הראשון לאכול מעץ החיים שמא יחיה לעולם, אך מתברר שבה בעת גם העניק לנו את התורה שהיא עץ החיים, כי יש ביכולתה להפוך כל רגע לנצח. רגע של חידוש ושל יצירה ייחודית הוא רגע שננצר לעד. גם הרבה לאחר פטירת האדם הוא חי בזכות חידושי תורתו ומצוי בבית המדרש נלחם על מעמדו בין שאר הדעות והעמדות שנאמרו במשך הדורות.

אוצר המשלים הזה הוא ביטוי להתפעמות מברכת התורה ומן השפע שהרעיף עלינו הקב"ה בתינתו לנו אותה. הצורך לתרגם לחוויות פשוטות את טעמה של התורה לא חלף מן העולם ואנו נוסיף את הנדבך החשוב שלנו לאוצר זה. בדורנו, וביתר שאת ככל שמדובר בלימוד נשים, קשה להסתפק במשלים המתייחסים לתורה כאל מים קרים לנפש עייפה, כאל אוצר-טבע, שפע וברכת שמים. התורה שלנו דומה יותר לדם הזורם בעורקינו. לבית חמים שמתגוררים בו ולנים בצילו. לקרקע שיש לעבדה, לחורשה ולזורעה על מנת לקצור פירות שהושקע בהם עמל אישי רב. התורה היא איבר מאיברינו ובה בעת גם סוכתנו שבצילה אנו לנים אך גם זו שאותה אנו בונים.